

Kinderboeken in de klas
Begeleidingsbrochure voor leerkrachten

SAMENSTELLING: BÉNÉDICTE MAERTENS

AUTEUR

Biografie

Kolet Janssen (Hasselt, 1955) studeerde godsdienstwetenschappen en geeft deeltijds les. Samen met haar man heeft ze drie pleegkinderen, die inmiddels op eigen benen staan, en drie eigen producten. Haar levendige fantasie slaat geregeld op hol, maar gelukkig kan ze die kwijt in haar boeken. Het ontbreekt haar nooit aan inspiratie, maar soms wel aan de tijd om alles op te schrijven. Ze houdt bij het schrijven van afwisseling: ernstige en luchtige onderwerpen, voor jongere en wat oudere lezers, puur fantasie of gebaseerd op de werkelijkheid. Ze schreef al heel wat kinder- en jeugdboeken en werkt ook mee aan de tijdschriften Samuel, Zonnestraal en Zonneland.

Sites waar informatie over Kolet Janssen te vinden is:

www.davidsfonds.be

<http://users.skynet.be/kolet.janssen>

<http://home.wanadoo.nl/richard.thiel/auteurs/kjanssen.htm>

Bibliografie

1994	Mijn broer is een orkaan (Davidsfonds/Infodok)
1995	Zonderdag (Davidsfonds/Infodok)
	Huis op hol (Davidsfonds/Infodok)
1996	De koffer (Davidsfonds/Infodok)
	Eiland (Davidsfonds/Infodok)
1997	Het geheim (Davidsfonds/Infodok)
	Het duivelskind (Davidsfonds/Infodok)
1998	Het vreemde huis (Davidsfonds/Infodok)
1999	Het teken (Davidsfonds/Infodok)
2000	Samen met Sander (Davidsfonds/Infodok)
	Wisselkind (Davidsfonds/Infodok)
2001	De weg naar school (Davidsfonds/Infodok)
	Lekker anders (Davidsfonds/Infodok)
2002	Het gat (Davidsfonds/Infodok)
	Waarom? (Davidsfonds/Infodok)
2003	Seks, hoe voelt dat? (Davidsfonds/Infodok)
2004	Het grote avontuur van God en mens (Davidsfonds/Infodok)

LESSUGGESTIES

We geven enkele tips om op een creatieve en interactieve manier thema's uit het boek *Waarom?* te behandelen.

1. Ik leef

Hier stellen we de vraag 'Hoe zou het zijn geweest om in het verleden (een andere geschiedkundige periode) te leven?' centraal.

Aan de hand van een rollenspel kunnen de leerlingen zich inleven in de leefwereld van bijvoorbeeld een middeleeuwse ridder, een Oud-Egyptische farao of een stoere viking.

1.1. Inleiding

1.1.1. Verdelen van de rollen

De klas wordt in vier groepen verdeeld. Elke groep bestaat uit personages uit een bepaalde geschiedkundige periode.

Bijvoorbeeld:

Groep 1: ridders en jonkvrouwen

Groep 2: een farao en zijn onderdanen

Groep 3: vikingen

Groep 4: nu

De keuze van de perioden en personages kan aangepast worden aan reeds geziene stof, belangstelling of suggesties van de leerlingen...

De groepsindeling kan op verschillende manieren gebeuren. De personages kunnen afgebeeld worden op een kaartje. Alle kaartjes kunnen dan in een bak gestopt worden, waaruit de leerlingen er eentje mogen trekken. Men kan de leerlingen ook een personage laten kiezen.

1.2. Kern

1.2.1. Opzoekingswerk rond de gekregen rol (complementair groepswerk)

De leerlingen zoeken in boeken en eventueel op internet naar achtergrondinformatie over de geschiedkundige periode waarrond ze werken en naar specifieke informatie over de hun toegewezen rol. Men kan ze eventueel een bepaald thema opgeven om rond te zoeken.

Bijvoorbeeld: arm en rijk.

Hiertoe gaat de leerkracht met de klas naar de bibliotheek of zorgt zelf voor de aanwezigheid van voldoende informatieve werken.

1.2.2. Het toneelstuk uitschrijven (groepswerk)

Na het verzamelen en verwerken van de informatie schrijven de leerlingen een toneelstukje. De bedoeling is dat ze daarin de leefgewoonten van hun personage uitbeelden of dat ze het opgelegde thema naar voren brengen.

Bijvoorbeeld: het verduidelijken van het verschil tussen arm en rijk.

1.2.3. Het toneelstuk spelen (groepswerk)

De leerlingen stellen hun werk voor aan de klas. Na ieder toneelstuk volgt een korte bespreking. In welke periode speelt het zich af? Welke personages worden uitgebeeld? Welke verschillen zijn er met onze eigen periode? Zouden de leerlingen zelf graag in deze periode leven?

1.3. Verwerking

1.3.1. Luisteren naar 'Leef' van Walter Grootaerts (Big Brother)

De leerlingen luisteren naar het lied. De leerkracht kan eventueel de tekst uitdelen. De boodschap die de leerlingen uit het lied kunnen halen: waar of wanneer we ook leven, we moeten gewoon proberen gelukkig te zijn.

Hiervoor kan ook een ander lied gebruikt worden dat aansluit op het thema.

2. Mensen: rare beestjes

Waarom is niet iedereen perfect? (*Waarom*, p. 82)

Bedoeling is de leerlingen te laten beseffen dat het niet gemakkelijk is om te leven met een handicap. Ze maken in deze les kennis met de moeilijkheden die blind zijn met zich meebrengt. Er worden ook enkele oplossingen aangereikt om deze moeilijkheden te omzeilen.

2.1. Inleiding

2.1.1. Sfeerschepping

Indien mogelijk kan een blinde worden uitgenodigd in de klas om te spreken over zijn handicap. De leerlingen zullen daardoor gemotiveerd zijn om aan de les deel te nemen. Ze zullen ook merken dat het niet enkel gaat om een theoretische opdracht in de klas, maar dat de besproken moeilijkheden voor sommigen werkelijkheid zijn.

2.2. Kern

2.2.1. De opdrachten uitvoeren

De opdrachten worden geblinddoekt uitgevoerd. De leerlingen krijgen een blinddoek om. Ze brengen zelf een keukenhanddoek, sjaal of dergelijke mee. Eventueel brengt de leerkracht dit zelf mee. De leerlingen moeten eerlijk zijn en zorgen dat ze echt niets kunnen zien.

Wanneer de leerlingen geblinddoekt zijn, kunnen ze beginnen aan het opdrachtenparcours. De leerkracht legt uit wat ze moeten doen.

2.2.2. De opdrachten

Opdracht 1:ETEN

Nodig:

- * bord
- * eten
- * kartonnen 'klok' (kartonnen bord waarop de uren zijn aangeduid)

Doen:

De geblinddoekte leerlingen krijgen een bord met eten. Ze moeten raden wat er op het bord ligt. Ze mogen niet proeven. Ze mogen enkel ruiken of voelen.

Wanneer ze juist raden, krijgen ze mes en vork. Nu mogen ze proberen te eten. Dat is niet gemakkelijk. De leerlingen mogen dan ook eventjes hun blinddoek uitdoen. De leerkracht legt dan uit dat blinden een bepaald systeem gebruiken bij het eten. Ze gebruiken de klok als hulpmiddel. Zo zegt men bijvoorbeeld: de pizza ligt op vijf uur.

De leerkracht toont nu het kartonnen bord met het uur op. Meer uitleg hierover vind u in het boek *Blind zijn* van Peter White (zie literatuurlijst).

Vervolgens doen de leerlingen hun blinddoek weer aan. De leerkracht geeft de opdracht te eten wat 'op twee uur' ligt.

Opdracht 2: DRINKEN

Nodig:

Glas

Flesje water

Doen:

De geblinddoekte leerlingen krijgen een glas en een flesje water. Nu moeten ze zonder te morsen hun glas proberen te vullen. Er mag dus niet te veel, maar ook niet te weinig water in hun glas zijn. Ze moeten proberen de juiste hoeveelheid water in het glas te schenken. Dan mogen ze van het glas drinken.

Bij mooi weer kan deze opdracht buiten uitgevoerd worden.

Opdracht 3: WANDELEN

Nodig:

Ruimte waar het wandelparcours afgelegd kan worden (vb: de speelplaats)

Stokken (één voor elke leerling of één per twee leerlingen)

Doen:

Op de speelplaats wordt een wandelparcours gemaakt. Dit gebeurt door her en der kegels en andere obstakels te plaatsen. Per twee leggen de leerlingen het parcours af.

In elk groepje van twee krijgt één leerling een blinddoek en een stok. De geblinddoekte leerling moet met behulp van de stok aan de overkant van de speelplaats geraken zonder de obstakels te raken. Hierbij moet de stok steeds op de grond blijven. De tweede leerling begeleidt de andere en zorgt dat hij niet valt of ergens tegenaan botst.

Opdracht 4: KUNST

Nodig:

Plasticine

Doen:

De leerlingen moeten proberen om een mannetje te maken met de plasticine. Het mannetje moet de handen voor de ogen houden. Wanneer ze klaar zijn, mogen ze het resultaat bekijken. Dachten ze dat het er zo zou uitzien?

2.2.3. Literatuur

White, Peter. *Wat je moet weten over blind zijn*. Nederlands Taalgebied Ars Scribendi. Bv. Hamelen, NL, 1999.

3. Dieren: vriend of vijand

Waarvoor dienen dieren? (*Waarom*, p. 87)

3.1. Het spel

3.1.1. De spelregels

Om de verschillende dieren beter te leren kennen, spelen de leerlingen een spel.

De leerlingen krijgen allemaal een kaartje met daarop de afbeelding en enkele kenmerken van een bepaald dier.

De leerlingen moeten elkaar uitdagen. De leerling die iemand anders uitdaagt (dit kan door hem aan te tikken), moet een opdracht verzinnen, rekening houdend met de eigenschappen van de betreffende dieren. Eventueel kan de leerkracht op voorhand al enkele mogelijke opdrachten verzinnen om zo nodig enkele suggesties te doen.

Bijvoorbeeld: De leerling met het kaartje 'brulaap' daagt de leerling met het kaartje 'jachtluipaard' uit. Beide leerlingen lezen eerst luidop de kenmerken voor die bij hun dieren horen. De brulaap kan erg veel lawaai maken. Een mogelijke opdracht is dan: 'zo lang mogelijk een bepaalde klinker uitspreken'.

Indien de uitdager wint, voegt de andere zich bij hem en wordt ook een brulaap. Wint het jachtluipaard, dan wordt de brulaap echter een jachtluipaard. Zij kunnen nu een ander dier gaan uitdagen. Wie aan het eind de meeste dieren in zijn groep heeft, is gewonnen.

3.1.2. De verschillende dieren

Hier worden enkele dieren en hun respectievelijke kenmerken die bij het spel gebruikt kunnen worden. Sommige dieren zal iedereen wel kennen, anderen zijn minder voor de hand liggend. Daarom is het aangewezen om steeds van elk dier een foto te tonen aan de kinderen.

1. **Blauwrug/ klapmuts:** wanneer hij in gevaar is, gebruikt hij een ballonachtig aanhangsel bij de neus om zijn vijanden af te schrikken.
2. **Gibbon:** een heel kleine en lichte aap.

3. **Maki:** een aapje dat in bomen leeft en bijna nooit op de grond komt. Ze hebben korte poten om goed te kunnen rennen. Ze kunnen heel goed geuren ruiken.
4. **Langpootmug:** heeft speciale organen die haar in staat stellen zeer goed haar evenwicht te bewaren.
5. **Hooiwagen:** spin met erg lange poten. Een specialist in het weven van een web.
6. **Brulaap:** meester in het verdedigen van zijn territorium. Hij kan erg veel lawaai maken.
7. **Reiger:** groot roofdier met enorme vleugels en een lange bek.
8. **Gekko:** kan ondersteboven lopen.
9. **Rode reuzenkangoeroe.** Kan erg ver springen. Hij draagt zijn jong in zijn buidel, zodat het extra goed beschermt is.
10. **Jachtluipaard:** is één van de snelste dieren ter wereld. Zijn lange staart helpt hem bij het lopen.
11. **Jaguar:** kan erg snel rennen, maar kan dit niet lang volhouden.
12. **Keizerpinguïn:** hij heeft zelden haast. Hij gaat op zijn buik liggen en duwt zich dan voort met zijn poten. Dit noemt men rodelen.
13. **Arend:** heeft een scherpe blik. Hij kan een relatief zware prooi in zijn poten meedragen terwijl hij vliegt.
14. **Koningslang:** drukt met zijn lichaam op zijn prooi om die zo te doden.
15. **Slobeend:** maakt elk jaar een verre trektocht en doet dat heel snel.
16. **Ratelslang:** is giftig, kan zijn prooi vinden in het duister.
17. **Gazelle:** kan razendsnel lopen.
18. **Vliegende slang:** kan erg snel voortbewegen, hangt aan de takken van de bomen.
19. **Kaaiman:** heel intelligent beest dat zeer oud kan worden.
20. **Belgisch/Brabants trekpaard:** heeft enorm veel kracht.

3.1.3. Uitwerking

Na het spel volgt een gesprek. Is de groep die het spel gewonnen heeft ook in de natuur het sterkst? Waarom wel of niet? Welke kenmerken maken hun zo sterk? En welke kenmerken horen bij de zwakkere dieren?...

4. Goed of kwaad

4.1. Stellingenspel

4.1.1. De spelregels

In de klas worden twee woordkaarten gehangen: AKKOORD en NIET AKKOORD.

De leerkracht leest een stelling voor en de leerlingen gaan bij de woordkaart van hun keuze staan.

Er wordt iemand uit de groep akkoord en uit de groep niet akkoord gehaald.

Deze leerlingen plaatsen zich op de praatstoelen vooraan in de klas. Ze vertellen waarom ze daar stonden. Enkel leerlingen die op de praatstoel zitten mogen praten, de anderen moeten hun vinger in de lucht steken wanneer ze iets willen zeggen. Ze mogen discussiëren. Indien de leerlingen op de praatstoel niets meer weten te vertellen, mogen anderen hun plaats innemen.

De leerkracht is moderator in de discussie. Hij/zij stuurt het gesprek en vormt een besluit. Daarna wordt overgegaan naar de volgende stelling.

4.1.2. De stellingen

1. Iemand met een scheve mond, een bril, ...vraagt er gewoon om uitgelachen te worden.
2. Liegen tegen je mama mag, maar liegen tegen je beste vriend(in) mag niet.
3. Als je iets niet doet omdat je er geen zin in hebt, ben je stout.
4. Als er ergens een diefstal gepleegd is en er loopt een vreemdeling in de buurt rond, dan zal hij de dief wel geweest zijn.
5. Ik maak vaak ruzie met mijn zus. Ik heb haar dus niet graag.
6. Er mag niet gerookt en gedronken worden op openbare plaatsen.
7. Jaloers zijn is een slechte eigenschap.
8. In een grote groep mensen zal er altijd, vroeg of laat, wel eens ruzie gemaakt worden. Het kan niet altijd vrede zijn.
9. Of je rijk of arm bent, hangt af van waar je geboren bent.
10. Ik zou liever gaan werken en geld verdienen in plaats van naar school te gaan. Dat doen ze in andere landen toch ook?
11. Twee mensen van hetzelfde geslacht mogen niet trouwen of samenwonen.
12. Een klein snoepje van 5 cent nemen in de winkel, is niet stelen.
13. De doodstraf zou overal afgeschaft moeten worden.

14. Iedereen heeft het recht om verzorgd te worden door een dokter of in een ziekenhuis. Dit is overal ter wereld zo.
15. Wanneer iemand onvriendelijk is tegen mij, reageer ik ook onvriendelijk.
16. Wanneer ik erge honger heb en geen geld heb om eten te kopen, mag ik een brood stelen uit de supermarkt.

Vragen uit *Waarom* die hierin verwerkt zijn:

Waarom zijn er stoute mensen? (p. 122)

Waarom liegen we soms? Waarom stelen we soms? (p. 124)

Waarom wordt er gepest? (p. 125)

Waarom zijn sommige mensen zo onvriendelijk? (p. 125)

Waarom werden alcohol en sigaretten op de markt gebracht? (p. 126)

Waarom maken mijn zus en ik zoveel ruzie en toch mogen we elkaar? Waarom zijn er mensen die veel ruzie maken en toch van elkaar houden? (p. 127)

Waarom is er jaloezie in elke mens? (p. 128)

Waarom is er racisme? (p. 130)

Waarom bestaat in sommige landen de doodstraf? (p. 131)

Waarom is er geen vrede op de wereld? Waarom bestaat oorlog? (p. 131)

Waarom is de ene mens rijk en de andere arm? (p. 132)

Waarom moeten vele kinderen in arme landen gaan werken in plaats van naar school te gaan? (p. 133)

Waarom worden wij goed verzorgd en andere kinderen niet? (p. 134)

Waarom heeft de maatschappij het moeilijk met het feit dat twee mensen van hetzelfde geslacht samenwonen of trouwen? (p. 135)

5. Enkele suggesties bij andere thema's

5.1. De grote baas

De leerkracht kan een fragment voorlezen uit andere boeken die God mooi omschrijven.

Bijvoorbeeld: *De droom van God* (p. 15) of *Ik geloof dat ik geloof* (p. 13) van Kolet Janssen.

De leerlingen kunnen daarna God tekenen. Ze mogen Hem niet tekenen zoals hij traditioneel voorgesteld wordt (als een oude man met een lange grijze baard), maar ze moeten een eigen voorstellingswijze verzinnen. Hoe ziet God eruit in hun ogen?

De leerlingen zullen vervolgens zien dat niet iedereen hetzelfde idee heeft. De voorstellingswijze kan van persoon tot persoon verschillen. Hierna kan een discussie volgen.

5.2. De bijbel

* De leerlingen mogen een nieuwe kافت voor de bijbel ontwerpen. Er kan eerst een klasgesprek gehouden worden: wat mag zeker niet ontbreken? Welke kleuren kunnen gebruikt worden?...

* De leerkracht geeft de opdracht om het scheppingsverhaal te tekenen. De leerlingen mogen hierbij hun eigen fantasie gebruiken. Hoe denken zij dat de wereld ontstaan is? Hierna leest de leerkracht het scheppingsverhaal uit de bijbel voor. De leerlingen kunnen nu hun eigen 'scheppingsverhaal' vergelijken met het bijbelse. Welke overeenkomsten en verschillen zijn er?

5.3. Dood en engelen

* De leerkracht leest een tekst voor. Daarna kan de klas 'filosoferen'. De leerkracht kan ook vragen stellen: Wat gebeurt er na de dood? Ga je naar de hemel? Doet het pijn? Waarom gaan we dood? Hoe voelt het? Kan je geest in een ander lichaam kruipen? Wie gelooft in reïncarnatie? In God? Kun je geesten oproepen?

Er kan gewerkt worden rond de boeken *Stilstaan* van Willy Schuyemans, *Wimperwensen*, *klavertjesvier* van Kaat Vrancken en *Leven en dood* van Brigitt Labbé.

5.4. Jezus

* Klasgesprek rond Jezus: Wie is Jezus? Wanneer leefde hij? Waarom is hij gestorven?...

* Hoe en waar komt Jezus ook nu nog in ons dagelijkse leven voor? (in de kerk, bidden, kruisje krijgen op je voorhoofd,...). Wat betekenen al deze rituelen? Worden ze vandaag de dag nog veel gebruikt? Was dat vroeger anders? De leerlingen kunnen dit dan bij hun grootouders en ouders navragen.

5.5. Pijn

De leerkracht kan uitleggen dat er twee verschillende soorten pijn zijn: fysieke pijn en emotionele pijn. De leerlingen wordt gevraagd om van beide voorbeelden te geven.

De leerlingen mogen liedjes beluisteren en zoeken welke pijn erin voorkomt. Enkele liedjes van Kinderen voor Kinderen zijn hiervoor zeer geschikt: *huizen hebben ook dat gevoel, papa, mijn boom, mijn broertje, ziek zijn, ...*

Iedereen mag zelf een liedje zoeken van zijn of haar favoriete artiest en daar een stukje van laten beluisteren in de klas.

5.6. Literatuur

Janssen, Kolet. *Ik geloof dat ik geloof*. Altiora Averbode, 1997.

Janssen Kolet. *De droom van God*. Altiora Averbode, 1998.

Labbé, Brigitt. *Leven en dood*. Uitgeverij Het Spectrum B.V., 2003.

Schuyesmans, Willy. *Stilstaan*. Davidsfonds/Infodok, 2004.

Vrancken, Kaat. *Wimperwensen, klavertjesvier*. Querido Amsterdam, 2002.